

COGITO, ERGO SUM (Я МИСЛЮ, ОТЖЕ, ІСНУЮ)*

Саме ці слова Рене Декарта стали епіграфом до науково-популярного видання «Гостримо перо. Основи журналістикознавчих розвідок», авторами якого є доценти кафедри журналістики Галина Шаповалова та Ярослава Шебештян. Книга побачила світ у видавництві «Карпати» за сприяння управління інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Закарпатської облдержадміністрації у рамках програми, що передбачає

підтримку видання творів закарпатських авторів. Посібник стане у пригоді не лише студентам, а й молодим, та й досвідченим науковцям. І не тільки у сфері журналістикознавства. Адже висвітлює обов'язкові складові наукової роботи – від пошуку ідей до її втілення, – з'ясовує специфіку типових видів і форм розвідок, принципи і методи наукового осмислення дійсності, обґрунтовує засади опрацювання теоретичних джерел та емпіричного матеріалу.

* Шаповалова Г., Шебештян Я. Гостримо перо. Основи журналістикознавчих розвідок / Г. Шаповалова, Я. Шебештян. – Ужгород: Карпати, 2012. – 166 с.

© Шумицька Г., 2013

Як зауважують самі авторки, «видання укладене з урахуванням того, що всяка наукова робота ґрунтується на принципах гносеології, є творчою, свідомо прогностичною і синтезуючою діяльніс-

то, котра втілюється у різних формах і засобах пізнання...». Вдаючись до тлумачення таких базових і далеко не однозначних понять, що є водночас формами й нерідко засобами наукового пізнання, як «ідея», «проблема», «гіпотеза», «концепція», «теорія», авторки слушно, на наш погляд, зауважують, що фундаментальною основою наукової діяльності, як і будь-якої іншої, є творчість, а вона, як відомо, не завжди вписується у готові схеми. Попри прагнення до об'єктивності, що є першим і визначальним принципом гносеології, процес пізнання є завжди суб'єктивним і не має меж. У цьому й полягає особлива притягальність наукової діяльності як типу творчого синтезу.

Рекомендаціями щодо написання тексту, стандартів оформлення, а також захисту студентської наукової роботи зможе скористатися кожен, хто приступає до її виконання, незалежно від факультету, напряму підготовки, спеціальності, курсу. З огляду на це особливо цінним є третій розділ посібника, у якому особлива увага приділена структуруванню студентської розвідки, а також її стилю. Авторки слушно акцентують увагу на таких важливих комунікативних ознаках наукового тексту, як точність (відповідність змісту позамовній дійсності) та однозначність, котрі, як і логічність, тісно пов'язані з дотриманням законів логіки: закону тотожності, закону протиріччя, закону виключеного третього, закону достатньої підстави тощо.

Дуже корисним у цьому розділі є наведений авторками перелік стереотипних формул, яким часто послуговуються у науковому мовленні: «вибір теми зумовлений...», «джерельну базу становить...», «досягнення мети передбачає вирішення таких завдань...», «науково-теоретичну базу складають...», «це дозволило зробити висновок про...» тощо. Зрозуміло, що специфіка їх застосування зумовлюється предметом дослідження, змістом і видом роботи, комунікативними потребами, проте стануть у пригоді кожному, хто прагне до ефективного і, зрештою, ефектного втілення результатів власної пізнавальної діяльності.

Доречними є також наведені вимоги до оформлення, у тому числі й технічного, наукового дослідження: названі всі необхідні архітектонічні компоненти, вказані обсяги різних за жанром студентських наукових робіт (курсової, бакалаврської, дипломної, магістерської).

Доречними є рекомендації щодо підготовки й оприлюднення наукового виступу під час процедури захисту наукової роботи. Це важливий завершальний етап виконання наукового дослідження, що має засвідчувати рівень фахової компетенції дослідника й потребує належної підготовки. У цьому сенсі дуже важливим є Розділ 5 рецензованого видання, у якому наводиться перелік комунікатив-

них якостей культури наукової мови, пропонуються мовноетикетні формули відповідно до різних комунікативних ситуацій наукового формату.

Авторки звертають також увагу на врахування законів спілкування, які мотивують і правила ефективної взаємодії у науковій сфері: закон залежності ефективності спілкування від комунікативних зусиль, закон дзеркального розвитку спілкування, закон емоційного пригнічування логіки тощо (с.81–82). Їх розуміння, врахування під час комунікації, наукової в тому числі, а також оволодіння культуромовними й етикетними принципами дасть змогу молодому досліднику почуватися комфортно й на належному рівні донести аудиторії необхідну інформацію.

Доречними в цьому розділі є також наведені типові культуромовні недоліки, що трапляються у студентських наукових роботах (с 66–69). Бодай загальне ознайомлення зацікавленої особи з ними дасть їй змогу уникнути помилок на різних рівнях: змістовому, архітектонічному, мовленнєвому тощо.

Таким чином, у праці особливу увагу приділено культурі оформлення наукової думки. Ті, хто робить перші кроки на шляху до опанування азів наукового мовлення, зможуть знайти навіть готові стереотипні формули, які слід уживати у наукових текстах, враховуючи специфіку предмета дослідження, комунікативних потреб тощо.

Додатки до видання, що вміщують термінологічний словник-мінімум (с.89–111), словник-мінімум загальноприйнятих скорочень, уживаних у медіа- та науковій сферах (112–137), сталі словосполучення, доречні в науковому й медіамовленні (138–140), актуальну проблематику журналістико-значних досліджень (с.141–146), рекомендовану наукову літературу з журналістикознавства (147–162), деякі потенційні джерела фактичного матеріалу (с. 163–164), зразки оформлення використаної наукової літератури (с.165–166) є просто безцінною допомогою для науковця-початківця.

Гадаємо, що поява такого видання є абсолютно на часі, особливо в аспекті сучасного розвитку нашого вишу, коли йдеться про здобуття ним статусу дослідницького. Випускник такого закладу повинен уміти мислити, системно оцінювати явища буття, бачити перспективу, ставити мету, залучати адекватний інструментарій на шляху до її досягнення, а цього неможливо досягти без систематичної наукової роботи – як викладачів, так і студентів.

Підтвердженням цього слугують завжди актуальні слова відомого німецького філософа Карла Ясперса: «Якщо виходити з того, що Університет шукає істину за допомогою науки, то дослідження є його основним завданням».

Галина Шумицька,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри журналістики УжНУ